

Του Γ. Τζιώτζιου

ΤΟ ΒΡΑΔΥ της 20ής προς την 21η Ιουλίου 1980, ένας πρόσωπος, ο Χατζηστυλής Πρωτοπαπάς από το χωριό Φύλια της Μόρφου, ξεψυχούσε διαβάζοντας τη Σύνοψη. Ο θάνατος δεν τον άφησε να διαβάσει ολόκληρη τη Σύνοψη. Όμως, 14 χρόνια μετά το θάνατο του, τα παιδιά και τα εγγόνια του θέλουσαν να του κάμουν ένα αλιώτικο μνημόσυνο. Οργάνωσαν μια συγκέντρωση στην Ασίνη, στη διάρκεια της οποίας ολοκληρώθηκε η ανάγνωση της Σύνοψης από το σημείο όπου έμεινε ξεψυχώντας ο πρόγονός τους.

Ήταν μια συγκέντρωση φροτισμένη από το συγκινητισμό συναίσθημα. Παρόντες ήταν όλα τα μέλη της οικογένειας του Χατζηστυλή. Παιδιά, εγγόνια και δισέγγονα. Σύνολο 129 άτομα, που θεωρούν την κατεχόμενη Φύλια ως τόπο καταγωγής τους αλλά αυτή τη στιγμή ζουν διασκορπισμένοι σ' ολόκληρη την ελεύθερη Κύπρο. Η συγκέντρωση αυτή ξεκίνησε από μια σκέψη ενός εγγονού του Χατζηστυλή, του Αντρέα Χατζηστυλή, που ζει και εργάζεται στη Λευκωσία. Επιθυμία του ήταν να οργανωθεί η συγκέντρωση για να δοθεί η ευκαιρία στους απογόνους του παπιών του να γνωριστούν μεταξύ τους, πράγμα που δεν μπόρεσαν να πράξουν μέχρι σήμερα λόγω των συνεπειών της προσφυγίας.

Έγινε, η συγκέντρωση, Κυριακή στην Ασίνη. Οι απόδογοι του Χατζηστυλή άκουσαν την ιστορία του προγονού τους, μίλησαν για το κατεχόμενο χωριό τους, έκλαψαν για τα 20 χρόνια της προσφυγίας και ανανέωσαν τον πόθο τους για επιστροφή στο κατεχόμενο χωριό τους. Πήραν, όμως, και μια πολύ σημαντική απόφαση: Να ιδρύσουν μια επιτροπή που θα έχει ως στόχο την κοινωνική προσφορά και την παροχή βοήθειας, οικονομική ή άλλη, σε άτομα

της οικογένειας Χατζηστυλή Πρωτοπαπά που θα έχουν τέτοια ανάγκη.

Ποιος ήταν, όμως, αυτός ο Χατζηστυλής Πρωτοπαπάς, προς τιμή του οποίου οι απόδογοι του οργάνωσαν τη συγκέντρωση στην Ασίνη και εξήγγειλαν την ίδρυση Επιτροπής Αλληλοβοήθειας και Κοινωνικής Προσφοράς; Για τη ζωή και το έργο του Χατζηστυλή μίλησε στη διάρκεια της εκδήλωσης στην Ασίνη ο γιος του Μιχαλάκης.

Ο ΧΑΤΖΗΣΤΥΛΗΣ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ ΠΕΘΑΝΕ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Ο Χατζηστυλής γεννήθηκε το 1901 σ' ένα μικρό χωριούδικι κοντά στη Φύλια, το Βασιλικό. Πατέρας του ήταν ο Νικόλας Πρωτοπαπάς και μητέρα του η Σιονού. Ήταν το μικρότερο παιδί των γονιών του που είχαν ακόμα τέσσερα παιδιά, το Θεόδωρο, την Ελένη, τη Θεοπίστη και την Ειρήνη.

Μόλις αποφοίτησε από το Δημοτικό Σχολείο ακολούθησε τον πατέρα του στις αγροτικές ασχολίες. Ταυτόχρονα, όμως, είχε και ένα μεγάλο πάθος. Ήταν πιστός χριστιανός και αγαπούσε τη ψαλτική. Ήταν, παρακολούθισε και μαθήματα ψαλτικής. Ήθελε να γίνει ψάλτης για να βοηθά στη Θεία Λειτουργία.

Στα 19 του χρόνια παντρεύτηκε μια κοπέλα που εθεωρείτο από τις πιο όμορφες στην περιοχή. Ήταν η Γλυκερία, κόρη του Λοΐζου Ματσιτήρη από το χωριό Μάσσαρι. Μαζί της απέκτησε και ένα γιο, το Λοΐζο. Η μοιρά, όμως, του επιφύλασσε ένα πολύ σκληρό παιχνίδι. Ήταν περίτονο μετά τη γέννηση του γιου του, πέθανε τη σύζυγός του. Ήταν τότε ο Χατζηστυλής 20 μόλις χρόνων. Τη φροντίδα του μικρού Λοΐζου αναλαμβάνει η γιαγιά του Χατζηστυλή.

Σε ηλικία 25 χρόνων ο Χατζηστυλής ξαναπαντρεύεται, αυτή τη φορά με τη Βασιλού από τη Ζώδια, η οποία πρέμεινε ως ο πιστός σύντροφος της ζωής του μέχρι τη μέρα του θανάτου του. Μαζί της αποκτά έξι ακόμα παιδιά: Τον Κυπρό το 1923, το Μιχαλάκη το 1930, το Γιώργο το 1932, το Χατζηνικόλα το 1934, τον Αντρέα το 1937 και τη Φροσού το 1940.

Μέσα στη φύση του Χατζηστυλή ήταν η αγάπη προς το θέα και το κοινωνικό σύνολο. Ήταν, κατά καιρούς διετέλεσε μέλος της εκκλησιαστικής επιτροπής της Κοινότητας Φιλιάς, όπου εγκαταστάθηκε λίγο μετά το γάμο του με τη Βασιλού. Διετέλεσε, επίσης, μέλος της Αρδευτικής Επιτροπής και υπήρξε ένα από τα ιδρυτικά στελέχη της Συνεργατικής Πιστωτικής Εταιρίας Φιλιάς. Ακόμα, πρωτοστάτησε στην ίδρυση της Παναγροτικής Ένωσης Κύπρου (Π.Ε.Κ.) στο πρώτο συνέδριο της οποίας απήγγινε και χαιρετισμό, εκ μέρους των αγροτών της περιοχής του.

Η αγάπη που έτρεφε για την εκκλησία του έφερε συχνά πολύ κοντά σε ιεράρχες, με τους οποίους διατηρούσε άριστες σχέσεις. Φημιζόταν στην περιοχή του ως ο άνθρωπος που είχε άριστες σχέσεις με τους εκάπιους Μητροπολίτες, γνωριμίες που συνέβαλλαν σε

«Τα κόκαλά μου στη Φιλιά μετά την απελευθέρωση...»

Ακόμα ένα μέλος της οικογένειας Χατζηστυλή. Είναι ο Γεώργιος Χατζηστυλή, γιος του Χατζηστυλή Πρωτοπαπά.

Ο iερός ναός του Προφήτη Ηλία στη Φιλιά, όπως είναι σήμερα.

Στιγμιότυπο από τη συνεστίαση της οικογένειας Χατζηστυλή.

Η Ελένη Λ. Πρωτοπαπά, μια από της γηραιότερες γυναίκες της οικογένειας Χατζηστυλή παναλαμβάνει τιμητικό δίπλωμα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

μεγάλο βαθμό στην άμεση επίλυση εκκλησιαστικών προβλημάτων που προέκυπταν στην κοινότητά του.

Ένα από τα εγγόνια του είναι ο σημερινός iερέας της Φιλιάς, ο Παπαντρέας.

Όταν αυτός χειροτονήθηκε σε διάκο και αργότερα σε iερέα, ο Χατζηστυλής δεν έλειπε από την εκκλησία του χωριού του. Προτού

κτυπήσει η καμπάνα αυτός βρισκόταν στην εκκλησία και βοηθούσε με κάθε τούπο στην ομαλή και αποδοκιμή τέλεση της θείας Λειτουργίας.

Για ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα, μετά την αποκατάσταση των παιδιών του εγκαταστάθηκε στη Λευκωσία, όπου επέστρεψε στη Φιλιά, όπου συνέχισε να ασχολείται με τη γεωργία.

σταση. Εργαστήκε ως καφετέρης στο Σφαγείο της Λευκωσίας αλλά αυτό δεν κράτησε για πολύ. Γερήγορα βαρέθηκε τη ζωή στην πόλη και γεμάτος νοσταλγία για τη ζωή του χωριού επέστρεψε στη Φιλιά, όπου συνέχισε να ασχολείται με τη γεωργία. Ως χρόνια αργότερα, το 1974, ο Χατζηστυλής δέχεται ένα ακόμα μεγάλο κτύπημα. Ήταν η τουρκική εισβολή στην Κύπρο που τον εξανάγκασε να εγκαταλείψει το αγαπημένο του

χωριό και να ζήσει το υπόλοιπο της ζωής του στην προσφυγιά.

ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ

Με την εκδήλωση της δεύτερης φάσης της τουρκικής εισβολής και την προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων και προς τη Φιλιά, οι συγχωριανοί του, μαζί και όλοι οι συγγενείς του, σύζυγος, παιδιά και εγγόνια εγκαταλείπουν το χωριό, αναζητώντας κάποια ασφάλεια στο χωριό Κλήρου. Αυτός αρνείται να εγκαταλείψει το αγαπημένο του χωριό. Ελπίζει ότι οι Τούρκοι δε θα καταλάβουν το χωριό του και έτσι παραμένει εκεί, μέχρι την ήμερη επιστροφή του στην Κλήρου να δω τους γονείς μου. Αποφάσισα, λοιπόν, να στείλω στον πατέρα μου επιστολή. Του έγραψα: «Μεν μαραζώνεις πατέρα, θα στραφούμεν πίσω, θα πάρεις το μπαστούνι σου και θα κάμεις ξανά τον περιπάτο στα χωράφια των παιδιών σου, θα λειτουργήσεις στον Αι-Γιώργη στη Φιλιά, θα' θειει αυτή τη ευλογημένη μέρα...». Οταν μετά από λίγο καιρό πήγα στην Κλήρου όπου γνωρίζει ότι κατέφυγαν τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας του. Κλαίοντας συναντάται μαζί τους. Αυτή τη στιγμή της αντάμωσης στην προσφυγιά αποδεικνύεται στην πατέρα μου τη διαβάσει συνεχώς και κλαίει...».

Τότε κατάλαβε ότι όλα είχαν τελειώσει. Παιρνει, λοιπόν, το μπαστούνι του και με ένα μικρό μποξά (δέμα) στον ώμο παραμένει κι αυτός τον πικρό δρόμο της προσφυγιάς. Κατευθύνεται πεζός προς την Κλήρου όπου γνωρίζει ότι κατέφυγαν τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας του. Κλαίοντας συναντάται μαζί τους. Αυτή τη στιγμή της αντάμωσης στην προσφυγιά αποδεικνύεται στην πατέρα μου την πονηρή της οικογένειας. Κλήρου ήταν ο πρώτος αλλά όχι ο τελευταίος στα χωράφια των παιδιών στην προσφυγιά. Ο τελευταίος σταθμός ήταν η Λεμεσός. Εκεί έζησε μέχρι την τελευταία του πονηρή της οικογένειας. Η Λεμεσός Χατζηστυλής:

«Ακόμα και σήμερα, λέει, ακούω τους ήχους του μπαστούνι του πατέρα μου, ενώ κατευθύνοται προς την προσφυγιά. Αυτός ο ήχος με κυνηγά και φέρνω στο νου μου το γέρο πατέρα μου με το μπαστούνι, και τον μποξά να κλαί